

ПОЛІТИКА ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Канадського агентства міжнародного розвитку (CIDA)

“Вступаючи в XXI століття, CIDA залишається вірним принципам творення, разом з нашими партнерами, кращого світу для всіх – світу, де нерівність будь-якого виду – гендерну, класову, расову або етнічну – буде врешті подолано.”

Передмова

Погляд у XXI століття

Вирішення проблеми гендерної рівності робить суттєвий внесок у поліпшення добробуту жінок, чоловіків, дівчат і юнаків у наших країнах-партнерах, на яких спрямована діяльність місії CIDA.

Попри важливі зрушення, зроблені за останні роки у напрямку досягнення гендерної рівності, ще багато справ чекає на здійснення. Вступаючи в XXI століття, CIDA залишається вірним принципам творення, разом з партнерами, кращого світу для всіх – світу, де нерівність будь-якого виду – гендерну, класову, расову або етнічну – буде врешті подолано.

Мета

Підтримка досягнення рівності жінок і чоловіків в усіх сферах життєдіяльності для забезпечення сталого розвитку суспільства.

Завдання

- ✓ Заохочення участі жінок нарівні з чоловіками у вирішенні суспільно важливих питань з метою досягнення сталого розвитку суспільства;
- ✓ Підтримка жінок і дівчат у повній реалізації ними прав людини;
- ✓ Зменшення проявів гендерної нерівності в доступі до ресурсів суспільства та результатів його розвитку.

Основні засади

Сутність основних засад:

- ✓ Гендерна рівність повинна стати невід’ємною складовою всіх заходів, програм і проектів CIDA;
- ✓ Досягнення гендерної рівності вимагає визнання того, що кожен захід, програма та проект порізно впливає на жінок і чоловіків;
- ✓ Досягнення гендерної рівності не означає абсолютного уподібнення жінок до чоловіків;
- ✓ Соціалізація (підвищення повноважень) жінок є основним спрямуванням зусиль у досягненні гендерної рівності;
- ✓ Заохочення рівноправної участі жінок в економічному, політичному і соціальному житті – суттєвий чинник у досягненні гендерної рівності;
- ✓ Досягнення гендерної рівності можливе лише за умов партнерства жінок і чоловіків;
- ✓ Досягнення гендерної рівності потребує спеціальних заходів, спрямованих на подолання проявів нерівності статей;
- ✓ Заходи, програми та проекти CIDA мають стати вагомим внеском у досягнення гендерної рівності.

Практичні засоби

Приклади досягнень, заходів і принципів діяльності увійшли до матеріалів з метою підтримки політики гендерної рівності.

1. Вступ

Погляд назад: Перші спроби

Канада відіграла роль лідера у здійсненні політики гендерної рівності у світі. Понад два десятиліття CIDA працює у напрямку всебічного залучення всіх людей на засадах рівності, незалежно від статі, до сталого розвитку їхніх громад і суспільств.

З часів визначення основних принципів 1976 року та затвердження інноваційної політики “Жінки в розвитку” (WID) 1984 року, CIDA наполегливо працювало – як у міжнародних масштабах, так і зі своїми партнерами, іншими донорами та міжнародними організаціями – з метою сприяння всебічній участі жінок у цьому процесі в ролі його рушійної сили та кінцевої мети.

Визнаючи важливу роль статі в суспільному поділі, відзначену проявами нерівності, CIDA в 1995 році переглянуло свою політику, спрямувавши зусилля на підкреслення важливості стратегії гендерної рівності та підвищення ролі жінок. Підхід CIDA до проблеми гендерної рівності мав за мету захист справедливих відносин між чоловіком і жінкою, а також здійснення спеціальних заходів для боротьби з проявами гендерної нерівності та посилення економічної незалежності жінки. Ці спеціальні заходи та процес соціалізації залишаються важливими чинниками у гармонізації стосунків між жінками та чоловіками. Політика CIDA “Жінки в розвитку” та “Досягнення гендерної рівності” розроблена в 1995 році, широко застосовується партнерами як зразок для розробки власних стратегій в рамках політики двосторонніх стосунків.

Чим зумовлені нові тенденції сьогодення?

У своїй заяві про роль Канади у розвитку світових суспільних відносин, зробленій у 1995 році, уряд Канади підкреслив значення внеску країни у сталий розвиток суспільства та в подолання бідності й визначив всебічну участь жінок як рівноправних партнерів у розвитку суспільства одним з шести програмних пріоритетів, спрямованих на досягнення зазначених цілей. Того ж року новий підхід CIDA до шляхів реалізації програми був випробуваний у запровадженні політики CIDA “Жінки в розвитку” та “Досягнення гендерної рівності”. Висновки цього експерименту, опубліковані в 1998 році, свідчили про потребу чітко продемонструвати ґрунтовні результати у досягненні гендерної рівності згідно зі стратегією CIDA щодо керування процесом, спираючись на досягнуті результати.

На міжнародній арені важливі зрушення в питанні гендерної рівності були відзначені зборами світової громадськості – найбільш визначним внеском у досягнення гендерної рівності є прийняття Пекінської платформи дій, заключного документа четвертої Всесвітньої конференції зі становища жінок, яка проходила в 1995 році. Внески донорів у вирішення проблеми гендерної рівності також були відзначені в документах “На порозі ХХІ століття: внесок співробітництва з розвитку” й “Основні напрями з досягнення гендерної рівності та участі жінок у прийнятті рішень”, що були прийняті в 1998 році Комітетом сприяння розвитку (DAC). І те, й інше стало предметом діяльності Організації економічної кооперації та розвитку (ОЕСД). У результаті цих та інших чинників, Комітет з політики CIDA рекомендував перегляд політики CIDA з напрямів “Жінки в розвитку” та “Досягнення гендерної рівності”.

Сутність нових тенденцій

Нові політичні тенденції є результатом багатьох висновків, породжених досвідом і самооцінкою. Вони лягли в основу концепції тривалої підтримки, що її CIDA надає для розширення повноважень і участі жінок у прийнятті суспільно важливих питань, а також виявили численні аспекти суспільної діяльності, які внесли настільки кардинальні зміни в наш світогляд, що зазначені нові тенденції можуть стати практично керуючими принципами для діяльності працівників та партнерів CIDA. Найбільш істотними серед цих змін є:

- **Нове бачення:** В минулому CIDA спиралося на концепцію гендерної справедливості у своєму соціальному програмуванні. Однак кінцевою метою політики гендерної справедливості є досягнення гендерної рівності. Справедливість – це засіб, а рівноправність жінок і чоловіків – це результат. Таке зрушення в баченні CIDA тепер відображається в політиці гендерної рівності.
- **Нова мета та напрями діяльності:** Мета політики CIDA полягає в досягненні рівності жінок і чоловіків шляхом наших зусиль, спрямованих на співробітництво. Сьогодні панує одностайна думка про те, що сталий розвиток суспільства – особливо скорочення бідності – не буде досягнутий, якщо ми не викоренимо прояви нерівності між жінками та чоловіками.
- **Пильніша увага на реалізацію прав людини жінками та дівчатами:** У цій політиці ставиться більш чіткий акцент на викоренення дискримінації жінок і дівчат, що є складовою боротьби CIDA за соціальну справедливість та ефективність розвитку.

- **Основний підхід:** Низка принципів, що підтримують мету і напрямки діяльності, лежить в основі зобов'язань CIDA щодо досягнення гендерної рівності.
- **Орієнтація на результат:** Досвід свідчить про те, що ми повинні отримувати очевидні результати в процесі розвитку рівноправних відносин між жінками та чоловіками для досягнення кінцевих цілей, окреслених CIDA.
- **Встановлення зв'язків:** Обговорюються зв'язки між суміжними видами діяльності CIDA у напрямку скорочення бідності, здійснення програмних пріоритетів та досягнення гендерної рівності, та наводяться приклади результатів діяльності, які стали керуючими принципами у вирішенні специфічних питань з досягнення гендерної рівності, що є предметом програм і проєктів.
- **Практичні засоби:** Спираючись на уроки минулого, ця політика пропонує зразки результатів, стратегій, конкретної праці та основних засад у досягненні гендерної рівності.

Погляд у XXI століття

Вирішення проблеми гендерної рівності робить суттєвий внесок у поліпшення жінок, чоловіків, дівчат і юнаків у наших країнах-партнерах, на яких спрямована діяльність місії CIDA.

Попри важливі зрушення, зроблені за останні роки у напрямку досягнення гендерної рівності, ще багато справ чекають на здійснення. Вступаючи в XXI століття, CIDA залишається вірним принципам творення, разом з партнерами, кращого світу для всіх – світу, де нерівноправність будь-якого виду – гендерну, класову, расову або етнічну – буде врешті подолано. Політика CIDA, спрямована на досягнення гендерної рівності, є одним із засобів перетворення бажаної мети в дійсність.

“Перетворене партнерство, що базується на рівності між жінками і чоловіками, є умовою сталого розвитку людства взагалі”

*Пекінська платформа дій,
четверта Всесвітня конференція зі становища жінок, Пекін. 1995*

2. Підґрунтя політики CIDA

Внесок Канади в утвердження гендерної рівності

Канада віддана справі утвердження гендерної рівності як у своїй країні, так і в усьому світі.

Права жінок і дівчат є невід'ємним, безперечним і нероздільним складником усіх прав і основних свобод людини. Канадська Конституція, до якої входить Хартія прав і свобод, гарантує право на рівність перед законом і рівне застосування закону без дискримінації з багатьох ознак, включаючи стать. Федеральний план Канади з гендерної рівності, ухвалений Кабінетом Міністрів у 1995 році, уповноважив усі міністерства та відомства на здійснення політики гендерної рівності в усіх сферах суспільного життя, у тому числі в галузі міжнародного співробітництва. Згідно з цим Планом, відомчим структурам також доручено проведення гендерного аналізу.

Канадою ратифіковано всі основні міжнародні угоди у сфері прав людини, у тому числі Універсальну декларацію прав людини; Міжнародну угоду з економічних, суспільних і культурних прав; Міжнародну угоду з цивільних і політичних прав; Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW); Конвенцію з прав дитини. Канада також взяла участь в укладенні міжнародних угод, таких як Декларація Організації Об'єднаних Націй щодо захисту жінок від насильства, а також домовленостей про взаєморозуміння, досягнутих на багатьох конференціях ООН: на Каїрській конференції з питань розвитку населення, Віденській всесвітній конференції з прав людини, та, нещодавно, на четвертій Всесвітній конференції зі становища жінок у Пекіні.

Розширення участі жінок у суспільному житті та досягнення рівності між жінками та чоловіками належать до питань реалізації прав людини, є основою соціальної справедливості і не повинні розглядатися ізольовано як суто жіночі питання. Через позитивне вирішення цих проблем пролягає шлях до побудови безпечного, справедливого та розвинутого суспільства. Соціалізація жінки та гендерна рівність створюють передумови для досягнення політичної, соціальної, економічної, культурної та екологічної безпеки для всіх народів.

*Пекінська платформа дій,
четверта Всесвітня конференція зі становища жінок,
Пекін, 1995 р., Параграф 41*

Пекінська платформа дій, заключний документ четвертої Всесвітньої конференції зі становища жінок, є волевиявленням 189 націй на підтримку соціалізації жінки, гарантування жінці можливості реалізації прав людини, а також на підтримку досягнення гендерної рівності. Національні уряди присвятили свої зусилля сприянню розвитку гендерної рівності в розробці всіх урядових стратегій і програм. Вони визначили 12 спільних основних напрямків, що потребують підвищеної уваги: скорочення бідності; освіта та професійна підготовка; захист жінок від насильства, збройні конфлікти; економіка; політична влада та доступ до прийняття суспільно важливих рішень; базові механізми гендерної рівності; права людини; засоби масової інформації; захист навколишнього середовища; становище дівчат.

Зусилля CIDA у напрямку сталого розвитку суспільства та скорочення бідності

Питання гендерної рівності є дуже важливим для забезпечення стійкого суспільного розвитку, є обов'язковою передумовою економічного та соціального прогресу. Розвиток не зможе бути достатньо інтенсивним і сталим без виявленої уваги до різноманітних потреб та інтересів жінок і чоловіків. У суспільстві, де неповністю визнаються права та свободи половини населення, цілі CIDA, що полягають "у скороченні бідності та у сприянні створенню більш безпечного, справедливого та успішного світу", не можуть бути досягнуті.

Скорочення бідності та досягнення гендерної рівності являють собою чітко окреслені, але взаємопов'язані цілі. Завдання скорочення бідності має на меті звернення до відповідних суспільних галузевих механізмів, що знижують можливість людей обмежувати нестатки або уникати їх. Гендерна нерівність посилює бідність, передає її від одного покоління до іншого та послаблює здатність жінок і дівчат до її подолання. Нерівноправність за статевою ознакою заважає жінкам і дівчатам скористатися можливостями, які б посилити їх опір загрози бідності в кризових ситуаціях. З метою скорочення бідності необхідно ліквідувати всі соціальні обмеження, яких зазнають жінки та дівчата. Ці обмеження виявляються у позбавленні мобільності, заниженні самооцінки, у відсутності доступу та контролю за економічними та політичними ресурсами, доступу до суспільних послуг, навчання та особистого розвитку, до інформації та технологій, а також обмеженого доступу до участі в прийнятті рішень у державних, юридичних установах, організаціях економічного розвитку та компаніях приватного бізнесу, у громадських об'єднаннях, у вирішенні питань сім'ї.

Скорочення бідності означає стійке зниження кількості бідних людей і зменшення глибини їхніх нестатків. Це потребує звернення до першопричин і структурних чинників бідності. Справа скорочення бідності зосереджує увагу на здатності людей обмежувати свої нестатки або уникати їх. Ключовими аспектами цього є: визнання та розвиток потенціалу бідних верств населення, збільшення їх продуктивних можливостей і зменшення перешкод, що обмежують їхню участь у суспільному житті. Винесення завдання скорочення бідності на чільне місце повинно сприяти поліпшенню соціальних, економічних та екологічних умов життя бідних верств населення, забезпеченню їм доступу до участі в прийнятті суспільно важливих рішень.

Аналіз виникнення та існування бідності розкриває основні причини та чинники бідності і розглядає бідність в економічному, інституційному та соціальному контексті. Він підсумовує інформацію про джерела доходів, споживчі моделі, види економічної діяльності, доступ до послуг і умови життя бідних верств населення, а також досліджує співвідношення між бідністю та гендерними, етнічними й іншими характеристиками.

Політика CIDA щодо подолання бідності, 1996

3. Мета і завдання

Мета

Метою політики гендерної рівності CIDA є підтримка досягнення рівності жінок і чоловіків в усіх сферах життєдіяльності для забезпечення сталого розвитку суспільства.

Завдання

Політика CIDA втілюється шляхом здійснення таких завдань:

- Заохочення участі жінок нарівні з чоловіками у вирішенні суспільно важливих питань з метою досягнення сталого розвитку суспільства;
- Підтримка жінок і дівчат у всебічній і повній реалізації ними прав людини;
- Зменшення проявів гендерної нерівності в доступі до ресурсів суспільства та результатів його розвитку.

Гендерна справедливість і гендерна рівність

Гендерна справедливість реалізується через справедливе ставлення до жінок і чоловіків. Забезпечення справедливості потребує системного вживання заходів для усунення історичних і суспільних перешкод, які заважали жінкам і чоловікам відігравати рівноцінну роль на арені суспільної життєдіяльності. **Справедливість веде до рівності.**

Гендерна рівність означає встановлення однакового статусу для жінок і чоловіків, створення сприятливих умов для повної реалізації їхніх прав людини та залучення їхнього потенціалу для здійснення внеску до національного, політичного, економічного, соціального та культурного розвитку, а також передбачення можливостей користуватися продуктами своєї діяльності.

Гендерна рівність, отже, передбачає рівнозначну суспільну оцінку подібностей і відмінностей між жінками та чоловіками та різних ролей, які вони відіграють.

*Витяг з гендерного аналізу:
Керівництво до політичної діяльності,
Статус жінок Канади, 1996*

4. ОСНОВНІ ЗАСАДИ

Політика гендерної рівності CIDA базується на таких основних засадах:

- а) **гендерна рівність повинна стати невід'ємною складовою всіх заходів, програм і проектів CIDA.** Окрім того, що досягнення гендерної рівності належить до шести програмних пріоритетів CIDA, ця мета є основним зосередженням зусиль політики агентства. З такого погляду на проблему гендерної рівності впливає, що точки зору, інтереси та потреби жінок формують програму розвитку суспільства тією ж мірою, що й роль, інтереси та соціальні потреби чоловіків, а це означає, що програма розвитку орієнтована на поступальний рух до більш рівноправних відносин між жінками та чоловіками.
- б) **Досягнення гендерної рівності вимагає визнання того, що кожен захід, програма та проект по-різному впливає на жінок і чоловіків.** Жінки й чоловіки мають різні перспективи, потреби, інтереси, ролі та засоби їх реалізації — це зважаючи на те, що ці відмінності можуть підсилюватися класовими, расовими, кастовими, етнічними та віковими чинниками. Заходи, програми та проекти повинні брати до уваги відмінності у життєвому досвіді та оточенні між та всередині певної спільноти (груп, осіб) жіночої та чоловічої статей.
- в) **Досягнення гендерної рівності не означає абсолютного уподібнення жінок до чоловіків.** Рівноправність зумовлює незалежність прав і можливостей людини від її належності до однієї зі статей.
- г) **Доступ жінок до влади є основним питанням у досягненні гендерної рівності.** Через більш активну участь у житті суспільства жінки стають поінформованішими, а також отримують контроль над власним життям та набувають вагомого права голосу для подолання нерівності у своїх сім'ях, на роботі та в громаді.

Соціалізація

Соціалізація означає, що люди — як жінки, так і чоловіки — беруть до своїх рук управління власним життям, а саме: займаються складанням своїх власних програм на майбутнє, набуттям умінь і навичок, підвищенням самооцінки, вирішенням проблем і розвитком впевненості у собі. Це не є тільки колективним, суспільним і політичним процесом, але й індивідуальною роботою, і не лише процесом, а й результатом.

Ніхто не візьме на себе роль соціалізації жінок, окрім них самих, тобто жінок, які навчаються робити вибір і піднімати голос на свій власний захист. Проте існують організації, у тому числі, міжнародні агентства зі співробітництва, які здатні підтримати процеси, що сприяють посиленню впевненості жінок, підвищенню їхньої самооцінки і допомагають їм спланувати своє власне життя.

- г) **Заохочення рівноправної участі жінок в економічному, політичному і соціальному житті відіграє суттєву роль у досягненні гендерної рівності.** Рівноправна участь не має відношення до кількості. Вона передбачає рівні права жінок у висловлюванні своїх потреб та інтересів, а також своїх поглядів на розвиток суспільства, прийняття рішень щодо змін у своєму житті, незалежно від культурного оточення, в якому вони живуть. Участь у жіночих організаціях та

інших групах, працюючих на досягнення гендерної рівності, є необхідною для сприяння цьому процесові.

- д) **Досягнення гендерної рівності можливе лише за умов співробітництва між жінками і чоловіками.** Кожне суспільство виграє від розширення можливостей рівного вибору для жінок і чоловіків. Гендерна рівність – це питання, що стосується жінок і чоловіків, і його розв’язання передбачатиме роботу з чоловіками з метою внесення змін у їхні поведінку, ставлення до ролей та обов’язків у сім’ї, на роботі, в громаді, а також у національних, донорських та міжнародних організаціях.
- е) **Досягнення гендерної рівності потребує особливих заходів, спрямованих на подолання проявів нерівності статей.** За умов застарілої, історично розвиненої нерівності, однакове ставлення до жінок і чоловіків буде недостатньою стратегією досягнення гендерної рівності. Потрібні спеціальні заходи, спрямовані на зміну політики, законодавства, юридичних процедур, норм, переконань, вчинків і ставлень, що підтримують гендерну нерівність. Ці заходи, розроблені в співробітництві із зацікавленими партнерами, мають підтримати здатність жінки до вибору власної долі.
- є) **Заходи, програми та проекти CIDA мають здійснювати внесок у досягнення гендерної рівності.** Результати політики гендерної рівності повинні бути об’єднані у низку спільних ініціатив міжнародного співробітництва CIDA, проте їхнє застосування має бути диференційованим у різних галузях, програмах і проектах.

5. Зв’язок гендерної рівності з пріоритетами CIDA

Наведена нижче таблиця відбиває зв’язки між суміжними видами діяльності CIDA у напрямку скорочення бідності, здійснення програмних пріоритетів та досягнення гендерної рівності.¹ В ній також наводяться приклади результатів діяльності, які можна вважати внеском до справи досягнення гендерної рівності.

Позитивні зрушення можливі шляхом визначення досягнень, що заохочують жінок до рівної з чоловіками участі в прийнятті суспільно важливих питань у процесі забезпечення ґрунтового розвитку їхніх суспільств, підтримують жінок і дівчат у повній реалізації їхніх прав людини, а також зменшують прояви гендерної нерівності в доступі та контролі за ресурсами та користуванні здобутками його соціального розвитку. Успіхи в справі досягнення гендерної рівності повинні чітко декларуватися в межах усіх міжнародних співробітницьких ініціатив CIDA.

Вимірювання успіхів у досягненні гендерної рівності потребує відстежування відповідних ознак, що свідчать про позитивні зрушення на шляху утвердження гендерної рівності.²

Політика суміжних видів діяльності CIDA і програмні пріоритети	Завдання з досягнення гендерної рівності	Приклади успіхів у справі досягнення гендерної рівності
Скорочення бідності: “курс на створення сприятливого середовища для скорочення бідності; підтримка відповідних програм, що розширюють можливості для отримання прибутку, професійна підготовка та основні послуги, цілеспрямовані заходи на поліпшення становища уразливих груп населення: жінок, дітей, національних меншин, бездомних, безробітних і звільнених з роботи.”	У порівнянні з чоловіками, жінки зазвичай мають менший доступ і контроль за засобами виробництва, працевлаштуванням і можливостями професійної підготовки, основними послугами, інформацією та державними механізмами прийняття рішень, юридичними, приватними, громадськими організаціями та всередині сім’ї. Прояви гендерної нерівності є носіями та передавачами невпинної бідності від покоління до покоління.	Розширення доступу і контролю жінок за засобами виробництва (особливо за землею, капіталом і кредитами), переробними галузями промисловості та маркетингом. Розширення доступу і контролю жінок за розподілом основних послуг (особливо профілактика та лікування захворювань, догляд за дітьми, забезпечення житлом і наданням базової освіти дівчатам). Розширення можливостей навчання та професійної підготовки, у тому числі на робочих місцях, і надання жінкам управлінських посад. Зміцнення можливостей партнерських організацій, державних і громадських установ до розробки, проведення та реалізації заходів, програм і проектів, які б відбивали потреби, пріоритети та інтереси як жінок, так і чоловіків і сприяли б встановленню гендерної рівності.

¹ Визначення взяті з заяви уряду “Канада у світі”, лютий 1995.

² Тема розкрита у повній мірі у таких документах CIDA: “Політика CIDA щодо подолання бідності”, 1996, “Стратегія CIDA щодо керування процесом, спираючись на досягнуті результати”, 1996.

Політика суміжних видів діяльності CIDA і програмні пріоритети	Завдання з досягнення гендерної рівності	Приклади успіхів у справі досягнення гендерної рівності
<p>Основні потреби людини: “підтримка зусиль на надання первинної медичної допомоги, отримання базової освіти, послуг з базового планування сім’ї, забезпечення харчуванням, водопостачанням та водовідводом, а також житлом.”</p>	<p>Жінки і чоловіки мають різні потреби, що зумовлені їхніми відмінними суспільними ролями та обов’язками. Жінки відчувають свою відповідальність за задоволення основних власних і сімейних людських потреб. Проте вони стикаються зі специфічними перешкодами до задоволення основних фізіологічних і побутових проблем їхніх сімей з причини відсутності доступу, контролю і володіння ресурсами та позбавленості права голосу в прийнятті суспільно важливих рішень.</p> <p>Ці специфічні перешкоди мають бути враховані при забезпеченні задоволення всіх основних людських потреб суспільства, що, в свою чергу, сприяє скороченню бідності.</p>	<p>Заохочення активнішої участі жінок у плануванні сімейного бюджету.</p> <p>Сприяння справедлившому розподілу побутових обов’язків між жінкою та чоловіком.</p> <p>Розширення вибору способів догляду за дітьми.</p> <p>Збільшення доступу й контролю жінок за розподілом первинних медичних послуг для жінок і дівчат.</p> <p>Поглиблення розуміння гендерних відмінностей у визначенні причин і наслідків таких захворювань, як малярія, ВІЛ, СНІД та респіраторних інфекцій.</p> <p>Розширення доступу жінок до широкого спектра послуг з відновлення здоров’я.</p> <p>Розширення доступу дівчат до освітніх програм.</p> <p>Усунення гендерних стереотипів у шкільних програмах.</p> <p>Збільшення доступу й контролю жінок за прийняттям рішень в організації, управлінні та розподілі послуг водопостачання та водовідведення.</p>
<p>Послуги інфраструктури: “допомога країнам, що розвиваються, у наданні екологічно безпечних послуг інфраструктури, з акцентом на бідніші верстви населення, створення сприятливих умов для їх розвитку та поліпшення довкілля”.</p>	<p>Помічено, що жінки та чоловіки мають різні думки та пріоритети по відношенню до сучасних технологій та по-різному користуються (мають різний рівень доступу та контролю за розподілом) послугами інфраструктури відповідно до їхніх соціальних ролей, обов’язків, привілеїв та прав власності на засоби комунікацій і фінансові ресурси.</p> <p>З огляду на ці відмінності, програми та проекти, що розробляються, створюють можливість доступу до інфраструктурних послуг, які задовольняють потреби жінок і чоловіків у водопостачанні, енергії, транспорті, комунікаціях і інформації.</p>	<p>Розширення доступу жінок до користування безпечною й недорогою інфраструктурою громадського транспорту.</p> <p>Розширення можливостей жінок і жіночих організацій впливати на прийняття рішень з надання громадських послуг і розширення їх інфраструктури.</p> <p>Ширше залучення жінок (на всіх рівнях) – від дорожніх робітниць до менеджерів інфраструктури послуг.</p> <p>Розширення можливостей організацій та установ з планування та здійснення капіталовкладень до інфраструктури послуг з метою задоволення потреб і пріоритетів представниць бідніших верств населення.</p> <p>Ширше залучення жінок до праці у нетрадиційних галузях суспільного виробництва та розподілу.</p>
<p>Права людини, демократизація та справедливе управління: “підвищення поваги до прав людини, у тому числі до прав дітей; сприяння демократизації та більш досконалему управлінню; зміцнення суспільної та індивідуальної безпеки.”</p>	<p>Реалізація прав людини для жінок і дівчат є невід’ємним, органічним та неподільним складником у здійсненні всіх прав і основних свобод людини.</p> <p>Шляхом заохочення та підтримки процесів у напрямку викоренення всіх видів гендерної дискримінації, CIDA споможне допомогти розробити нову тактику захисту прав людини, що захищає інтереси всіх людей</p>	<p>Утворення більшої кількості громадських організацій, спрямованих на захист прав жінок і дівчат.</p> <p>Розширення усвідомлення жінками та дівчатами їхніх економічних, соціальних, цивільних, політичних і культурних прав і забезпечення підтримки цих прав чоловіками та юнаками.</p> <p>Розширення повноважень соціальних інститутів, таких як юриспруденція та поліція, та реалізацію стратегій і планів досягнення гендерної рівності.</p>

Політика суміжних видів діяльності CIDA і програмні пріоритети	Завдання з досягнення гендерної рівності	Приклади успіхів у справі досягнення гендерної рівності
<p>Розвиток приватного сектора: “сприяння стійкому економічному зростанню через підтримку розвитку приватного сектору в країнах, що розвиваються.”</p>	<p>Жінки та чоловіки стикаються з різними соціальними та економічними перешкодами на шляху до користування економічними можливостями в приватному секторі. У більшості випадків, ці перешкоди мають відношення до жінок, котрим бракує освіти або належної професійної підготовки, доступу та контролю за фінансовими ринками і капіталом. Жінки частіше несуть тягар обов’язків із ведення домогосподарства та виховання дітей. Податкові закони та положення можуть містити дискримінаційні правила по відношенню до жінок, у той час як стереотипні уявлення та переконання здатні створити перешкоди до успіху жінок у приватному секторі.</p> <p>Визнаючи та наголошуючи на цих ринкових і соціальних “труднощях” на шляху до рівноцінної участі жінок у системі приватного виробництва та розподілу, CIDA робить внесок до невпинного та стійкого економічного зростання.</p>	<p>Розширення економічного вибору для представниць бідних верств населення.</p> <p>Розширення доступу й контролю жінок-підприємниць за кредитами, навчанням та розподілом послуг.</p> <p>Підвищення здатності організацій-партнерів до вирішення питань досягнення гендерної рівності в торгівлі та економічній сфері.</p> <p>Усунення положення податкового законодавства, що є дискримінаційним з точки зору гендерної рівності.</p> <p>Припинення дискримінаційного поводження з найманими працівницями, особливо з огляду на прийняті міжнародний і внутрішній трудові кодекси (такі, як кодекси охорони здоров’я та безпеки; свобода від сексуальних домагань).</p>
<p>Охорона довкілля: “допомога країнам, що розвиваються, в охороні свого довкілля та в здійсненні внеску до місцевих і міжнародних справ екології”.</p>	<p>Несприятливі екологічні умови, як-от: винищення лісів, виснаження ґрунтів і скорочення територій басейнів річок по-різному впливають на жінок і чоловіків, що пояснюється їхніми різними суспільними ролями та нерівною участю в прийнятті рішень. Як споживачі, виробники та користувачі природних ресурсів для забезпечення життєдіяльності, зберігачі сімейного вогнища та вихователі дітей, жінки також відіграють важливу роль у сприянні розвитку моделей сталого та економічно доцільного споживання та виробництва та у розробці підходів до управління природним ресурсами.</p> <p>Мета CIDA – досягти екологічної стабільності залишиться нереалізованою, якщо ігноруватиметься вплив екологічного чинника на жінок і чоловіків і визнання та підтримка жіночого внеску до розумного управління навколишнім середовищем.</p>	<p>Сприяння усвідомленню того, що жінки володіють знаннями про природне середовище та розширення їх доступу до прийняття рішень в галузі управління природними ресурсами – що особливо стосується жінок-аборигенів, які володіють неабиякими знаннями про екологічні зв’язки та уразливість навколишнього середовища.</p> <p>Заохочення участі жінок і організацій із підтримки гендерної рівності в розробці національних стратегій для сталого розвитку суспільства.</p> <p>Підвищення спроможності міністерств з екологічних питань до розробки та впровадження програм і проектів із захисту довкілля, що відповідатимуть різнобічним потребам, пріоритетам та інтересам жінок, особливо з бідних верств населення.</p> <p>Активніше залучення жінок і жіночих груп до розробки та проведення важливих заходів з утилізації відходів.</p>

Політика суміжних видів діяльності CIDA і програмні пріоритети	Завдання з досягнення гендерної рівності	Приклади успіхів у справі досягнення гендерної рівності
<p>Розкриття потенціалу жінок: “підтримка повноправної участі жінок нарівні з чоловіками в забезпеченні сталого розвитку їх суспільств”.</p>	<p>Підтримка в досягненні гендерної рівності здійснюється через інтегрування зусиль в усіх сферах діяльності (в минулому згадувалось як інтегрування під егідою WID), а також інвестиції в ініціативи, чією основною метою є підтримка гендерної рівності (в минулому перебувало в спеціальній компетенції WID).</p> <p>Оскільки досягнення гендерної рівності є основним спрямуванням зусиль у складанні всіх супутніх програм і проектів, ці програми та проекти об’єднують зусилля в досягненні цієї мети. Прикладом є гендерні фонди, пряма підтримка міністерствам, відповідальним за просування гендерної рівності, та допомога організаціям, що стоять на захисті рівних прав жінок і чоловіків, а також орієнтація чоловіків на припинення насильства стосовно жінок.</p>	<p>Розширення можливостей партнерських організацій, установ, урядів, приватного бізнесу та компаній у напрямку просування, розробки та здійснення заходів, програм і проектів, що відображують потреби, пріоритети та інтереси жінок і чоловіків і підтримують гендерну рівність.</p> <p>Підвищення здатності до усвідомлення фактів прояву насильства проти жінок як соціальної проблеми, а також збільшення внеску уряду, суспільства та громадян, спрямованого на його усунення.</p> <p>Заохочення активнішої участі жінок в політиці, підвищення уваги до потреб, пріоритетів та інтересів жінок і чоловіків і підтримка гендерної рівності.</p> <p>Збільшення спроможності урядових агентств, відповідальних за просування гендерної рівності, жіночих організацій та інших відповідних установ контролювати та впливати на процес урядового планування та розробку стратегій розвитку суспільства.</p> <p>Збільшення спроможності урядів і цивільних суспільних організацій втілювати в життя міжнародні доробки, такі, як Пекінська платформа дій.</p> <p>Активніше залучення жінок до участі в суспільному, економічному та політичному житті країни через створення економічної безпеки, заохочення до прийняття рішень у межах сім’ї, у юридичних справах і участі в колективних зусиллях, спрямованих на самовизначення.</p>

6. Гендерний аналіз як інструмент

Гендерний аналіз є невід’ємним інструментом як для розуміння територіального контексту, так і для мети досягнення гендерної рівності.

CIDA визначає поняття територіального контексту як “визнання впливу тенденцій розвитку на існуючі соціальні, культурні, економічні, екологічні, правові та політичні структури в будь-якому суспільному об’єднанні, країні або території. Однорідних об’єднань, країн або територій небагато, і офіційні та неофіційні владні структури всередині них відображають соціальні, економічні та політичні відносини між людьми, які їх складають, а також стосунки цих людей із зовнішнім світом. Отже, знання територіального контексту є життєво важливим для розуміння характеру цих відносин та їхнього зв’язку з проектом у відношенні до потреб, завдань і результатів”.³

Гендерний аналіз досліджує соціальні зв’язки між жінками та чоловіками. Він визначає відмінні ролі, що їх грають жінки та чоловіки, юнаки та дівчата в сім’ї, суспільному оточенні, на роботі, в політичних процесах та економіці. Відмінність цих ролей зазвичай призводить до того, що жінки, порівняно з чоловіками, користуються меншим правом доступу та контролю за ресурсами суспільства та беруть обмежену участь у вирішенні суспільно важливих питань.

³ “Ефективне складання програм”, Технічні нотатки, CIDA, 1997.

Гендер, гендерні ролі та поділ праці за гендерною ознакою

Статеву приналежність накладає на жінок і чоловіків певні соціальні ролі та обов'язки. Поняття статевої приналежності також включає очікування щодо характерних рис, здібностей та ймовірних моделей поведінки обох статей (концепція жіночості та мужності). Ці ролі та уявлення про їх виконання засвоюються, змінюються з часом і несуть характерні відмінності всередині різних культур. Гендерний аналіз виявляє все більше соціальних механізмів, які працюють на пригноблення жінки, та способів їх зміни усупереч поняттям їхньої біологічної зумовленості, а отже, усталеності.

Під гендерним розподілом праці розуміється різна робота, виконувана жінками та чоловіками взагалі у суспільстві та вдома. Різноманітні чинники, такі, як освіта, розвиток технологій, економічні перетворення, а також несподівані кризи у вигляді війни та голоду спричиняють зміни в гендерному розподілі праці. Гендерний аналіз розподілу праці виявляє взаємозалежність між обов'язками жінок і чоловіків і той факт, що жінки часто несуть більший тягар неоплачуваної праці вдома та в суспільстві.

Гендерний аналіз є основним інструментом розуміння територіального контексту. Він є практично необхідним у плануванні проєктів, оскільки допомагає планувальникам визначати перешкоди та складати проєкти, а також працювати на досягнення та оцінку цілей. Використання гендерного аналізу протягом усього проєктного періоду допомагає отримати інформацію про:

- відмінності перспектив, ролей, потреб та інтересів жінок і чоловіків на території здійснення проєкту, будь це країна, регіон чи організація, з урахуванням практичних потреб і стратегічних інтересів жінок і чоловіків;
- відносини між жінками і чоловіками, що впливають на їхній доступ і контроль за ресурсами, суспільними продуктами та процесами прийняття рішень;
- потенційно диференційований вплив впровадження програм або проєктів на жінок і чоловіків, на дівчат і юнаків;
- соціальні та культурні перешкоди, можливості та переломні моменти для скорочення гендерної нерівності та сприяння встановленню більш рівних відносин між жінками та чоловіками;
- спроможність соціальних інститутів на складання програм досягнення гендерної рівності;
- відмінності між жінками і чоловіками та несхожість їхніх обставин, соціальних відносин і статусу, що звідси впливає (наприклад, їхні класові, расові, кастові, етнічні, вікові, культурні особливості та особисті здібності).

Практичні потреби та стратегічні інтереси

Практичні потреби можуть визначатися як безпосередня необхідність (вода, житло, їжа, праця за винагороду та охорона здоров'я) у специфічному контексті. Проєкти, спрямовані на задоволення практичних потреб, зазвичай передбачають пошук способів поліпшення незадовільних умов життя.

З іншого боку, стратегічні інтереси мають зв'язок із відносним статусом жінок і чоловіків всередині суспільства. Ці інтереси особливі для кожного окремо взятого контексту та стосуються ролей і соціальних сподівань, а також до гендерного поділу праці, ресурсів і влади. Стратегічні інтереси можуть бути направлені на реалізацію законних прав, покриття браку коштів, що надходять у вигляді заробітної плати, захисту проти домашнього насильства, підвищення ролі жінок у вирішенні питань і збільшення їхнього контролю за проблемами здоров'я.

Для отримання стійких позитивних результатів, при плануванні заходів, програм і проєктів потрібно брати до уваги як практичні потреби, так і стратегічні інтереси.

Гендерний аналіз забезпечує інформацією для визначення найбільш ефективних стратегій у практичному контексті та виокремлює результати підтримки політики гендерної рівності. Наприклад, можливе визначення програм і проєктів, чия принципова мета полягає в підтримці гендерної рівності або ж у процесі боротьби за гендерну рівність, а в програмах і проєктах, де досягнення гендерної рівності вбачається як одна з цілей і напрямків діяльності, можуть бути виділені ключові моменти.

Гендерний аналіз є необхідною складовою планування всіх заходів, програм і проєктів СІДА. Механізм застосування гендерного аналізу матиме відмінності залежно від характеру та масштабів запланованих видів діяльності.

Позитивна практика гендерного аналізу

гендерний аналіз є одним з “вікон-можливостей” у здійсненні проекту або програми, де інвестиції ресурсів (часу, енергії та фінансів) сприяють утвердженню гендерної рівності.

Критерії ефективного гендерного аналізу який

- ставить людину в центр зусиль;
- передбачає професійний підхід;
- залучає до проведення експертизи місцевих фахівців зі значним досвідом у вирішенні питань гендерної рівності;
- залучає значну кількість жінок та/або жінок-керівників організацій-партнерів.

*Джерела: Огляд діяльності WID&GE:
Вивчення найкращого досвіду
CIDA, 1996*

7. Стратегії та заходи з підтримки утвердження гендерної рівності

CIDA надає підтримку людям у партнерських організаціях шляхом підтримки великої кількості ініціатив у справі міжнародного співробітництва.

Наступні тези описують напрямки стратегії та заходи на підтримку досягнення гендерної рівності в цих ініціативах.

а) Політичний діалог

Діяльність CIDA не обмежується складанням і участю в програмах і проектах. Через політичний діалог CIDA та її партнери обмінюються точками зору та інформацією й піднімають питання, що стосуються середовища, в якому вони працюють. Політичний діалог є важливим засобом, до якого вдається CIDA в роботі з партнерами з метою досягнення гендерної рівності, реалізується через офіційні обговорення в консультативних групах або неофіційним шляхом через регулярні контакти.

Утвердження ідеї гендерної рівності через діалоги означає:

- розвиток і збереження відомостей про характер і масштаб проявів гендерної нерівності в регіоні, країні або секторі та про вибір стратегій, спрямованих на їх подолання;
- підняття питання гендерної рівності в усіх діалогах з урядами, установами та цивільними суспільними партнерами, особливо через застосування Пекінської платформи дій і Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок як підґрунтя для обговорення;
- обмін з партнерами позитивним досвідом, досягненнями в реалізації програм і проектів і висновками, які можна винести з практики утвердження гендерної рівності;
- використання засобів політичного діалогу для визначення перешкод, можливостей і ключових моментів для вирішення проблем гендерної рівності;
- заохочення активних позицій шляхом залучення жіночих організацій та поборників гендерної рівності до процесу політичного діалогу.

б) Планування діяльності

CIDA вдається до планування діяльності (ПД) для зв'язку її об'єднаних програмних пріоритетів з програмами/проектами, які вона розробляє, та для визначення основного напрямку всіх міжнародних співробітницьких зусиль Канади в певних країнах/регіонах і в партнерських закладах. ПД є ключовим механізмом для забезпечення ефективності планування в рамках країни, регіону або закладу в підтримці просування гендерної рівності. Процес ПД починається з визначення потреб і можливостей розвитку всередині країни, регіону або закладу (що може включати території підвищеної уваги Пекінської платформи дій).

ПД спрямоване на:

- визнання досягнення гендерної рівності як зосередження основних зусиль та узагальнення результатів гендерного аналізу, очікуваних результатів та показників у визначенні територій уваги;
- залучення інформації з питань паритетності в окремо взятій країні, регіоні або закладі, а також основних результатів та підсумків, винесених з планування діяльності минулих років, до процесу підтримки гендерної рівності;

- готовність до розробки активних заходів за участі широкого кола поборниць, а можливо й поборників гендерної рівності на урядовому рівні та в громадянському суспільстві всередині їхніх країн, територій або закладів;
- визначення можливостей Канади брати участь у вирішенні питання гендерної рівності (тобто, політика або досвід програмної діяльності Канади, ресурси гендерної рівності) в аналізі можливостей та інтересів Канади;
- використання здобутків початкового гендерного аналізу у визначенні критеріїв аналізування та вимірювання реальних успіхів досягнення гендерної рівності впродовж певного часу;
- включення оцінки прогресу в досягненні гендерної рівності до критеріїв виміру інших успіхів.

в) Сприяння програмним заходам

Сприяння здійсненню заходів, до якого часто вдаються з метою підтримки економічного та галузевого реформування в країнах-партнерах, має широкий вплив на формування економічних і соціальних умов, а зрештою, на життя жінок і чоловіків. Однак при цьому майже не відзначалися відмінності між ролями, потребами та інтересами жінок і чоловіків. Певний досвід роботи програми та розвитку методики проведення гендерного економічного аналізу країни продемонстрував можливість включення ідеї гендерної рівності до ініціатив сприяння програмним заходам та до аналізу стратегічного вибору з метою подальшої економічної гендерної реструктуризації.

Включення ідеї гендерної рівності до ініціатив сприяння програмним заходам передбачає:

- активне запровадження позитивного іміджу жінок та їх потреб, інтересів і поглядів;
- залучення спільних зусиль соціологів (економістів), урядових і громадських організацій жінок і поборників гендерної рівності до діалогу з ініціатив щодо надання підтримки програмним заходам з метою створення інтегрованих підходів до економічної та соціальної реформи, що сприяє досягненню гендерної рівності;
- проведення гендерного аналізу на підготовчому етапі та висвітлення його результатів, наприклад, у плануванні сприяння програмним заходам (під цим може розумітися дослідження диференційованого впливу макроекономічних стратегій, таких як бюджетні асигнування та відсоткові ставки для жінок і чоловіків на державному, громадському та сімейному рівнях);
- підтримку та розвиток ініціатив економічної допомоги, що відповідають суспільним потребам та інтересам, зокрема представників бідних верств населення обох статей.

г) Зміцнення впливу і розширення повноважень соціальних інститутів

Зміцнення впливу соціальних інститутів і розширення їхніх повноважень здатне прискорити процес досягнення гендерної рівності шляхом:

- сприяння та підтримки організаційних змін, що роблять внесок у досягнення гендерної рівності;
- активного поширення позитивних уявлень про жінок, про їхні потреби, інтереси та точки зору;
- заохочення жінок до участі шляхом організації та розвитку стратегій щодо збільшення їх представництва на рівнях прийняття суспільно важливих рішень;
- підтримки соціальних партнерів у розвитку їхніх можливостей щодо проведення гендерного аналізу на політичному, стратегічному та організаційному рівнях; складання та виконання програм на підтримку гендерної рівності;
- надання допомоги в розвитку здатності до збирання та забезпечення доступу до даних стосовно основних соціально-рольових відмінностей між двома статями на державному та місцевому рівнях.

г) Двосторонні проекти та програми

Двосторонні проекти та програми відкривають неабиякі можливості підтримки гендерної рівності, що означає:

- проведення гендерного аналізу та включення його результатів до складання програм і проектів;
- залучення організацій та фізичних осіб, здатних проводити експертизу з гендерної рівності, до процесу;
- оцінка потенційного впливу, що закладений у проекті або програмі з досягнення гендерної рівності, з акцентуванням проблеми негативних впливів, що їх зазнають жінки та чоловіки;
- визначення та використання можливостей до зменшення проявів гендерної нерівності;
- підвищення активності жінок у прийнятті рішень в усіх сферах суспільної діяльності;

- включення завдання досягнення гендерної рівності в результати проектів з початку їхньої розробки та визначення чутливих індикаторів перебігу корегуючого процесу на останньому етапі здійснення програм, а також результатів відповідних досягнень;
- визначення ресурсів і результатів, що мають відношення до здатності уряду та партнерів-громадських організацій складати програми спільних заходів, спрямованих на досягнення гендерної рівності;
- розвиток стратегії систематизації результатів заходів щодо досягнення гендерної рівності як складової частини плану виконання проекту та виділення відповідних коштів для її здійснення;
- розвиток процесу вибору, що надає адекватну вагомість оцінці здатності виконавців, консультантів і виконавчих інституцій звертатися до проблеми гендерної рівності в завданнях і основних напрямках проектів або програм;
- створення контактів і умов, на яких реалізуються взаємини, що визначають чітко окреслені ролі та обов'язки, цілі та специфічні результати успіхів у досягненні гендерної рівності;
- опис позитивних зрушень у досягненні гендерної рівності під час визначення кінцевих результатів.

д) Багатосторонні програми

Міжнародні та національні фінансові організації та агентства Організації Об'єднаних Націй є важливими партнерами CIDA, надаючи вагомі можливості для підтримки заходів, спрямованих на досягнення гендерної рівності.

CIDA підтримує стратегію на досягнення гендерної рівності в багатосторонніх програмах шляхом:

- роботи з міжнародними партнерами, орієнтованою на підтримку їхньої здатності до організованого сприяння діяльності, спрямованою на досягнення гендерної рівності, у тому числі забезпечення рівного з чоловіками представництва жінок у прийнятті суспільно важливих рішень, а також на розробку стратегій та заходів там, де цього не зроблено;
- спрямування програм, заходів і оцінок результатів міжнародних організацій на систематичний розгляд стану досягнення гендерної рівності як основного зосередження зусиль для досягнення кінцевої мети;
- заохочення міжнародних партнерів на застосування гендерного аналізу, планування відповідних результатів у проектах і програмах і звітування про виконану роботу;
- підтримки діалогу та співробітництва з міжнародними партнерами, особливо в тих галузях, де відбувається реформування макроекономічної політики, та в секторах, де CIDA і багатосторонні програми та проекти здатні на взаємопідсилення результатів своєї діяльності.

е) Проекти та програми партнерів Канади, що працюють у галузі суспільної діяльності

CIDA підтримує широке коло партнерів Канади, що працюють у галузі суспільної діяльності, котрі розробляють і здійснюють заходи співробітництва із зарубіжними організаціями. Велика кількість цих партнерів – недержавні організації, навчальні заклади, спілки, кооперативи, професійні об'єднання, комунальні організації та приватні підприємства — розробили свої власні стратегії та заходи, спрямовані на досягнення гендерної рівності, та здобули значний досвід в цій галузі. Усі інші партнери порівняно давно почали брати участь у міжнародному співробітництві й через це мають обмежену можливість до підтримки реалізації гендерної рівності.

CIDA надає підтримку у справі гендерної рівності через проекти та програми своїх партнерів, що працюють у галузі суспільної діяльності, через:

- сприяння розвитку стратегій та заходів на підтримку гендерної рівності, на територіях, де вони досі не були започатковані;
- вимоги щодо застосування гендерного аналізу, включення його висновків у проекти і програми, та звітування щодо прогресу у досягненні результатів;
- підтримку партнерів у розширенні їхніх організаційних повноважень у справі гендерної рівності, включаючи рівноправного залучення жінок в процес прийняття суспільно важливих рішень;
- сприяння діалогу між CIDA та партнерськими організаціями в Канаді і країнами-партнерами з метою обміну досвідом у справі досягнення гендерної рівності.

є) Гуманітарна і термінова допомога та миротворча діяльність

З кожним днем зростає розуміння значення уваги до гендерної рівності як центрального чинника в задоволенні базових потреб жінок і чоловіків, зокрема у кризових умовах.

Це означає:

- створення спеціальної бази даних стосовно гендерних потреб та інтересів людей у кризових ситуаціях (забезпечення безпеки, їжі, житла, медичної допомоги, першої допомоги у разі нещасного випадку і т.ін.) та потерпілих в результаті проведення саперних робіт;
- включення повноважень установ з питань гендерної рівності до критеріїв вибору організацій для надання гуманітарної та термінової допомоги у разі нещасних випадків і проведення миротворчої діяльності, та здатність утверджувати гендерну рівність у процесі їх діяльності;
- включення питань гендерної рівності до планування та оцінки діяльності міжнародних організацій;
- включення обговорень результатів процесу досягнення гендерної рівності до політичного діалогу з партнерами, залученими до надання гуманітарної та термінової допомоги.

8. Оцінка діяльності

Результати на корпоративному рівні

Цілями цієї стратегії, як зазначено вище, можуть бути результати об'єднаної діяльності, які є критеріями виміру прогресу у досягненні гендерної рівності. Критерії оцінки діяльності, включаючи показники виміру ефективності здійснення стратегії досягнення гендерної рівності, будуть розроблені Департаментом гендерної рівності, Відділенням розробки стратегії в співробітництві з Відділенням оцінки діяльності та іншими органами. Оцінка здійснюється за такими критеріями:

- збір та аналіз даних основних відмінностей серед статевих, вікових, соціально-економічних і етнічних груп;
- аналіз інформації щодо перешкод на шляху досягнення гендерної рівності та в процесі зменшення проявів гендерної нерівності;
- кількісний і якісний аналіз інформації;
- позапроектна діяльність (політичний діалог з питань гендерної рівності);
- організаційні повноваження CIDA щодо забезпечення результатів у досягненні гендерної рівності;
- наявність і використання ресурсів, як фінансових, так і людських, у сприянні досягненню гендерної рівності.

Результати діяльності на місцевому рівні

Відділи програмної діяльності несуть відповідальність за обробку результатів окремих аспектів у справі досягнення гендерної рівності, виходячи з цілей відповідних стратегій в усіх пріоритетних напрямках, орієнтованих на цю мету, досягнуті результати з кожної ініціативи, що підтримується CIDA. Вони мають бути визначені, експертно перевірені та відзвітовані CIDA.

Підзвітність

Підзвітність виконання цієї стратегії є обов'язком кожної з корпоративних і програмних галузей CIDA, партнерів і виконавчих інституцій.

Оцінка результатів здійснення цієї стратегії є відповідальністю Відділення оцінки діяльності та буде здійснюватися як частина загальної оцінки усієї діяльності.

Позитивний досвід у досягненні гендерної рівності

Двадцятирічний досвід СІДА навчив нас тактиці здійснення заходів на підтримку гендерної рівності в рамках програмних заходів СІДА. Гендерна рівність може бути досягнута за існування таких умов:

На корпоративному рівні

- діяльність вищих управлінських ланок спрямована на досягнення гендерної рівності,
- існує достатньо ресурсів і кваліфікованих спеціалістів, що, разом із сприятливим середовищем співробітництва, здійснюють внесок у справу досягнення гендерної рівності;
- існують рамки підзвітності, які забезпечують оцінку діяльності у напрямку досягнення гендерної рівності;
- кваліфіковані фахівці з проблем гендерної рівності (особливо на місцях) приймаються на роботу на постійній основі;
- гендерна рівність розглядається як мета.

У процесі планування

- гендерна рівність визнається такою, що має відношення до кожного аспекту міжнародного співробітництва від макроекономічної реформи до проектів інфраструктур;
- гендерний аналіз проводиться на початкових етапах здійснення проекту або програми, а здобутки включаються до проекту або планування програми;
- організаційна слабкість відповідних структур і певні розбіжності, що стають на заваді досягненням, визначаються в процесі планування стратегій, програм або проектів та пошуку шляхів їх подолання;
- тривають пошуки засобів забезпечення активної участі жінок і чоловіків у вирішенні питань планування;
- чіткі результати, що можуть бути виміряні та досягнуті, плануються на початкових етапах процесу;
- визначаються гендерно чутливі індикатори розвитку, як кількісні, так і якісні (що потребує створення бази даних про основні статеві, вікові, соціально-економічні та етнічні відмінності);
- для вирішення справи досягнення гендерної рівності розробляються спеціальна стратегія та бюджет;
- партнери та виконавці вибираються на основі їх внеску в справу гендерної рівності та здатності сприяти її досягненню;
- фахівці з питань гендерної рівності залучаються на початку процесу планування.

У процесі реалізації

- фахівці з проблем гендерної рівності входять до складу проектних груп;
- очікується зовнішня підтримка від жіночих організацій, керівників-представників обох статей, лідерів і солідарних прибічників;
- не допускається втрата мети досягнення гендерної рівності в потоці гасел і рутинних справ;
- досягнуто гнучкості і відкритості у прийнятті інноваційних методів щодо можливостей підтримки справи гендерної рівності, яка сама виходить на перший план під час виконання програм і проектів;
- жінки дедалі активніше беруть участь у процесі реалізації.

Оцінка результатів

- результати заходів, спрямованих на досягнення гендерної рівності, визначаються, вимірюються та повідомляються з використанням кількісних та якісних індикаторів;
- збираються дані про статеві, вікові, соціально-економічні та етнічні групи;
- кваліфіковані спеціалісти з питання гендерної рівності (особливо на місцях) залучаються до оцінювання результатів;
- інформація з перебігу процесів зменшення проявів гендерної нерівності збирається та аналізується як невід'ємна частина оцінки результатів;
- прогнозування результатів орієнтоване на тривалий період (оскільки соціальні перетворення потребують часу);
- застосовуються заходи щодо заохочення рівної участі жінок і чоловіків у визначенні критеріїв оцінки результатів, їх застосування та обговорення кінцевих здобутків.

Принципи застосування гендерного аналізу

Гендерний аналіз: можливі запитання

- Хто є об'єктом (прямим або опосередкованим) запропонованої політики, програми чи проекту? Хто отримає користь від цього? Хто понесе втрати від цього?
- Чи отримували консультацію жінки щодо вирішення цієї проблеми? Яким чином вони залучалися до процесу вирішення цієї проблеми?
- Чи впливає дана програма на існуючий гендерний поділ праці, завдань, обов'язків та можливостей?
- Який найкращий спосіб створення (або зміцнення) зобов'язань уряду щодо надання переваг жінкам?
- Чи існує зв'язок і який між даною програмою та іншими діями й організаціями на державному, місцевому та міжнародному рівнях?
- В чому ви бачите можливості щодо зміни основних положень? Яким чином вони можуть бути використані?
- Які особливі заходи можуть бути запропоновані для заохочення та надання можливостей жінкам приймати участь у програмах, проектах, не дивлячись на їх традиційну «домашню» спрямованість та субординацію?
- Назвіть довгостроковий вплив на підвищену можливість жінок нести відповідальність за власне життя та брати участь у колективних діях щодо вирішення проблем.

Гендерний аналіз: програма дій

- Усвідомлення гендерних відносин, поділ праці між чоловіками і жінками (хто робить яку роботу), відкриття доступу до ресурсів і контролю за їх використанням.
- Включення домашньої (репродуктивної) та громадської роботи у плани роботи. Визнання шляхів, якими жінки та чоловіки роблять внесок в економіку, сім'ю та суспільство.
- Використання процесу участі та включення представництва жінок і чоловіків на урядовому рівні, а також у громадянському суспільстві, через жіночі громадські організації та гендерні експертні групи.
- Визначення бар'єрів участі жінок у продуктивній діяльності (соціальній, економічній, юридичній, політичній, культурній сферах).
- Усвідомлення практичних потреб жінок та стратегічних інтересів, а також визначення можливостей для їх підтримки.
- Врахування статевих відмінностей жінок і чоловіків та визначення наслідків діяльності, яка обумовлена цими відмінностями.
- Визначення основоположних понять та запровадження гендерних понять, встановлення реалістичних завдань та ідентифікація очікуваних результатів і показників.
- Окреслення очікуваних ризиків та розвиток стратегій щодо зменшення таких ризиків.

Хронологія діяльності CIDA у досягненні гендерної рівності

- 1976: прийняття CIDA основних принципів політики “Жінки в розвитку” (WID)
- 1984: засновано директорат WID і розроблено першу стратегію WID
- 1986: прийняття CIDA першого п’ятирічного Плану дій WID
- 1993: оцінка політики та заходів CIDA з програми WID
- 1994: WID і Департамент досягнення гендерної рівності заснували політику щодо відділень планування стратегій
- 1995: виникнення нових тенденцій політики WID: WID і політика гендерної рівності
- 1995: “Політика уряду Канади щодо CIDA з питань прав людини”, прийнято Акт “Про демократизацію та розумне управління”, яким робиться основний акцент на реалізацію прав людини серед жінок
- 1995: підтримка цілковитої участі жінок як рівноправних партнерів у стабільному розвитку їхніх суспільств визначена як один із шести програмних пріоритетів CIDA в утвердженні зовнішньої політики уряду, місця Канади в світі, ролі уряду
- 1995: оцінка здобутків CIDA з акцентом на WID і на політику гендерної рівності
- 1995: опублікування “Основних напрямів CIDA щодо скорочення бідності”, яке формує основу для визнання Агентством ролі гендерної рівності у скороченні бідності
- 1996: видання “Стратегії охорони здоров’я” CIDA, де зроблено наголос на заохочення жінок і дівчат до більш активної участі в поліпшенні стану свого здоров’я
- 1997: видання акта “Основні потреби людини” CIDA, у котрому підкреслюється сприяння гендерній рівності як необхідній стратегії для задоволення потреб жінок ті їх сімей
- 1997: видання проекту акта CIDA з питання піклування про дітей; у ньому проголошується важливість гендерної рівності та соціалізації жінок, поліпшення добробуту дівчат і юнаків
- 1997: видання Стратегії CIDA “Наш внесок до сталого розвитку”, в якій визнається, що успіх у виконанні завдань досягнення сталого розвитку суспільства та скорочення бідності залежить від безпосередньої участі жінок в цих процесах і від успіху реалізації останніх п’яти програмних пріоритетів CIDA

